

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

2022. godina

ZAPOSLENICI

(abecednim redom)

ZAPOSLENICI UREDA U ZAGREBU

Bogdanić Sanja
viši stručni suradnik za
financije i administraciju

Čepnja Hrvoje
voditelj programa

Čulig Petra
stručni suradnik

Dender Dubravko
voditelj programa

Dorogi Tea
stručni suradnik

Engelen Andreas
Jacobus Angela
viši stručni suradnik

Fabijanić Nera
viši stručni suradnik

Grgić Marina
stručni suradnik

Hudina Tomislav
voditelj programai
financijsko-administrativni
direktor

Kapelj Sven
stručni savjetnik

Lukić Jelena
viši stručni suradnik za
financije i administraciju

Mihalić Iva
stručni suradnik

Mladinov Matej
mlađi stručni suradnik za
financije i administraciju

Petrac Nikolina
viši stručni suradnik

Počanić Vovk Paula
viši stručni suradnik

Rajković Željka
izvršna direktorica i
voditeljica programa

**Slocinski
Boleslaw Jan**
viši stručni suradnik

Starčević Tanja
viši stručni suradnik za
financije i administraciju

Šarić Kapelj Ivana
voditelj programa

Škunca Luka
viši stručni suradnik

Šikić Goran
voditelj programa

Šoštarić Iva
voditelj programa

Taylor Louie Thomas
mlađi stručni suradnik

Zec Mate
stručni savjetnik

ZAPOSLENICI UREDA U SINJU

Budimir Zdravko
viši stručni suradnik

Budinski Ivan
stručni savjetnik

Grčić Mario
tehnički suradnik

Glavinić Melani
stručni suradnik

Kekez Ivan
tehnički suradnik

Kodžoman Ante
stručni suradnik

Selanec Ivana
direktorica područnog
ureda i voditeljica programa

Sotinac Tomislav
stručni suradnik

UPRAVNI ODBOR

Predsjednik

Vedran Lucić,
dipl.ing.biol.

Dopredsjednik

doc.dr.sc.
Duje Lisičić,
prof.biol. i kem.

doc.dr.sc.
Tvrtko Dražina,
dipl.ing.biol.

dr.sc. Silvija Kipson,
dipl.ing.biol.

Klara Horvat,
mag. iur.

izv. prof. dr. sc.
Toni Safner,
dipl. ing. agr.

Joško Gamberožić,
dizajner viz. kom.

Katica Smojver,
dipl.oecc.

mr.sc. Željka Rajković,
dipl. ing. biol.
(bez prava glasa)

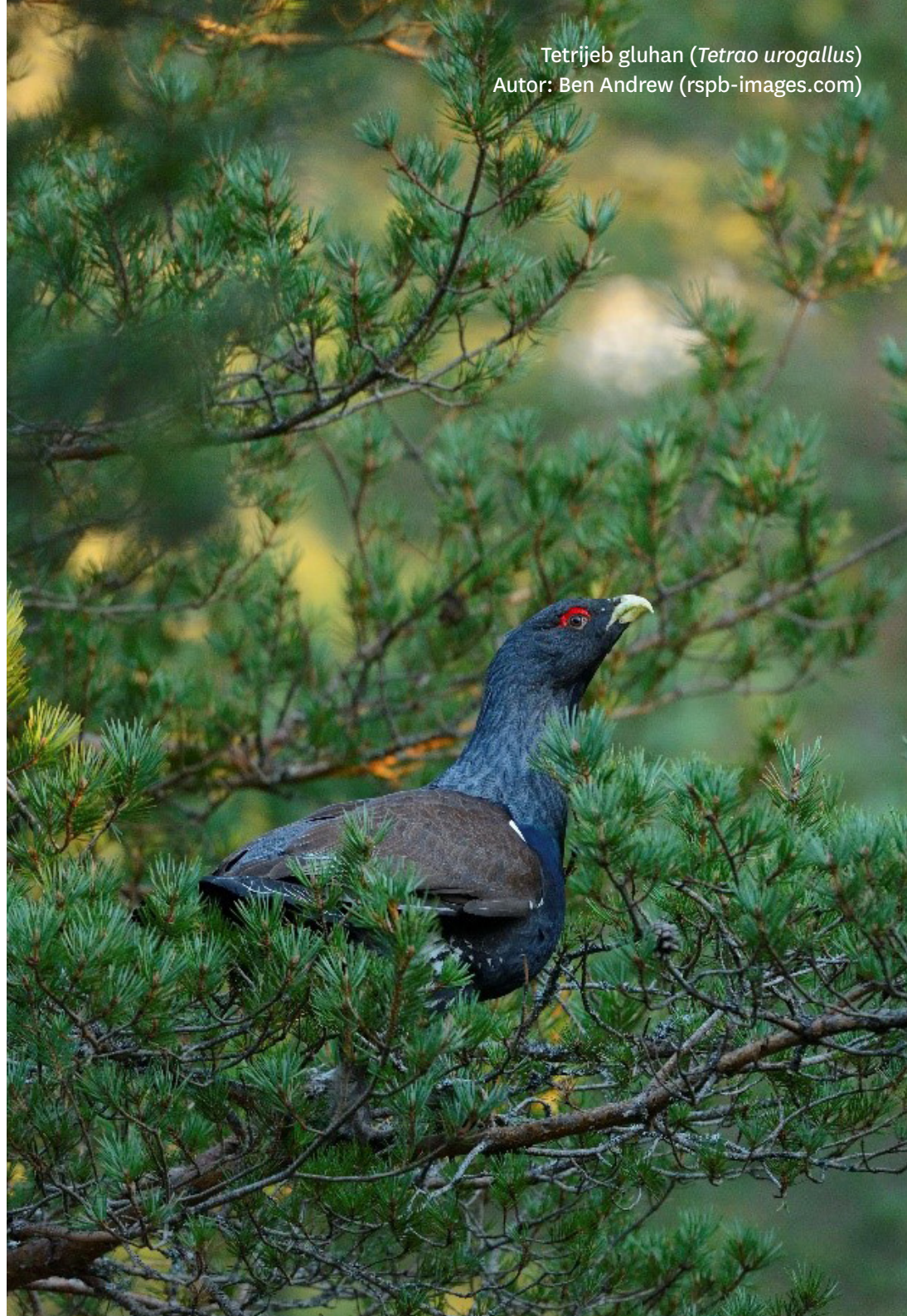
Program za očuvanje ptica

Očuvanje ptica i njihovih staništa je i ove godine bio jedan od osnovnih ciljeva kojemu je Udruga Biom posvetila značajan dio svog rada. Kao i prethodnih godina nas i naše brojne suradnike bilo je moguće vidjeti na području čitave Hrvatske. To je prije svega rezultat provedbe monitoringa čestih vrsta ptica na poljoprivrednim staništima te projekta „Definiranje ciljeva i mjera očuvanja za nedovoljno poznate vrste ptica“. Terenska istraživanja za oba projekta provedena su na području čitave Hrvatske, od okolice Dubrovnika do Istre, pa sve do istočne Slavonije.

Rezultati analiza podataka prikupljenih kroz nekoliko godina govore nam kako dio populacija ptičjih vrsta koje obitavaju na poljoprivrednim staništima nije zadovoljavajuće te je potrebno nastaviti s osmišljavanjem i provedbom novih mjera očuvanja usklađenih s poljo-

privrednom proizvodnjom. Postojeću mjeru za očuvanje kosca treba unaprijediti, a kako se to nije dogodilo prilikom izrade Strateškog plana zajedničke poljoprivredne politike predstoje nam zagovaračke aktivnosti kojima bi postigli taj cilj.

Terenska istraživanja koja se provode kroz projekt „Definiranje ciljeva i mjera očuvanja za nedovoljno poznate vrste ptica“ također su provedena u području čitave Hrvatske, a istraživane su populacije čak 111 vrsta u područjima ekološke mreže NATURA 2000 u kojima su ptice ciljevi očuvanja. Istraživanja uključuju i detektiranje različitih ugroza s kojima se susreću različite populacije pa će sve navedeno rezultirati prijedlogom novih mjera očuvanja za različite sektore, što je dio projekta koji nam slijedi u 2023. godini. Već sad znamo da su populacije pojedinih vrsta poput tetrijeba gluhana

(*Tetrao urogallus*) u Hrvatskoj u nepovoljnom stanju budući ova vrsta danas više ne obitava u dijelovima areala koja je nekad naseljavala.

Nastavili smo s praćenjem stanja vrsta važnih za Park prirode „Telašćica“ koje je obuhvatilo tri vrste svračaka (*Lanius spp.*), ušaru (*Bubo bubo*), eju strnjaricu (*Circus cyaneus*) i malog sokola (*Falco columbarius*) te zmijara (*Circus gallicus*) i legnja (*Caprimulgus europaeus*). Na području Parka su

i dalje aktivna dva para zmijara, a široko su rasprostranjene ušare i legnjevi. Međutim, ostale vrste ili nisu zabilježene, ili su zabilježene u iznimno malim brojevima. Stoga istraživanja poput ovog olakšavaju rad Javnim ustanovama, osiguravajući im odgovarajuće podatke o vrstama koje obitavaju na području kojim upravljaju. Zahvaljujući tome mogu planirati svoj budući rad i na ispravan način koristiti svoje resurse.

U ovoj smo godini započeli s projektom u Nacionalnom parku „Brijuni“ gdje utvrđujemo postojeću situaciju s populacijama ciljnih vrsta ptica u području ekološke mreže „Akvatorij zapadne obale Istre“ čiji je manji dio smješten u granicama ovog Parka. Ciljne vrste istraživanja su nam vodomar (*Alcedo atthis*), crnogrlji plijenor (*Gavia arctica*), crvenogrlji plijenor (*Gavia stellata*) i dugokljuna čigra (*Thalasseus sandvicensis*), no bilježene su i druge vrste vezane za morska i vodena staništa. Od

ciljnih vrsta koje smo zabilježili u ovoj godini svakako vrijedi izdvojiti opažanja crnogrih plijenora koji svake jeseni hladnija sjeverna mora i jezera mijenjaju toplijim krajevima poput našeg Jadrana. Odlično plivaju i rone, a na kopno osim u vrijeme gniježđenja praktički nikad ne izlaze.

Tijekom 2022. godine nastavljene su aktivnosti vezane za očuvanje gregule (*Puffinus yelkouan*), kaukala (*Calonectris diomedea*) i sredozemnog galeba (*Larus audouinii*) u sklopu

projekata LIFE Artina i Adriatic Seabird Guardians. Kontinuiranom kontrolom populacije štakora na važnim kolonijama morskih ptica oko Lastova ponovno smo uspjeli postići visoke rezultate uspješnosti gniježđenja i to čak 74% za gregulu te 53% za kaukala. Pronađena je i nova lokacija gniježđenja, no o tome ćemo izvijestavati detaljnije u narednim godinama budući svoj rad na očuvanju morskih ptica planiramo nastaviti i na drugim područjima.

Nadalje, identificirali smo važna morska područja (za traženje hrane i odmor) za sve tri vrste morskih ptica, na temelju praćenja odašiljačima i podataka o morskim transektima prikupljenim tijekom posljednjih godina. To je rezultiralo proglašenjem 5 morskih IBA područja (Important Bird and Biodiversity Areas) i proširenjem granica dva postojeća IBA područja, Lastovsko otočje i Pučinski otoci.

Tijekom 2022. na području Dinare nastavljeno je kartiranje vrtne

strnadice (*Emberiza hortulana*), kratkoprste ševe (*Calandrella brachydactyla*) i čukavice (*Burhinus oedicnemus*). Dobra je vijest kako se populacija kratkoprste ševe stabilizirala i čak malo narasla zahvaljujući restauraciji travnjaka koja je provedena u sklopu projekta Dinara back to LIFE.

Na području Nacionalnog parka Plitvička jezera nastavili smo s praćenjem stanja vodomara (*Alcedo atthis*) i vodenkosa (*Cinclus cinclus*)

i predstoji nam posljednja godina istraživanja. Vodenkos, naša jedina ptica pjevica koja može plivati i roniti pronađen je u ovoj godini na većini lokaliteta pogodnih za gniježđenje.

U narednim ćemo godinama intenzivirati rad na očuvanju bjeloglavog supa (*Gyps fulvus*) na području Kvarnerskih otoka. Projektno partnerstvo na čelu s Biomom osiguralo je sredstva iz LIFE programa pa s 1. siječnjem 2023. započinje projekt LIFE SUPport čiji je cilj osigurati

Vodenkos (*Cinclus cinclus*)

Autor: Udruga BIOM

Puštanje rehabilitiranih

bjeloglavih supova

(*Gyps fulvus*)

Autor: Udruga BIOM

bolje uvjete za ovu nekada široko rasprostranjenu vrstu. Projektni ciljevi uključuju različite aktivnosti kojima će se smanjivati utjecaj ranije prepoznatih negativnih čimbenika na malobrojnu populaciju ove vrste.

Na kraju spomenimo kako smo i ove godine u suradnji s različitim partnerima provodili volonterske akcije istraživanja ptica. Ovdje ističemo tradicionalno zimsko prebrojavanje ptica vodarica (IWC) provedeno u

siječnju 2022. godine na 382 lokacije u Hrvatskoj. Sudjelovala su čak 153 volontera iz svih dijelova Hrvatske a izbrojano je ukupno 239 067 jedinki ptica vezanih za vodena i močvarna staništa.

Neke od zanimljivijih lokacija su akumulacija Donja Dubrava, ribnjaci Našička Breznica te ušće rijeke Mirne. Na akumulaciji Donja Dubrava zabilježeno je čak 17 833 jedinki, 32 različite vrste, a najbrojnija je bila

Patka gogoljica (*Netta ruffina*)

Autor: Olga Zaytseva

Lisaste guske (*Anser albifrons*)

Autor: Olga Zaytseva

Žličarke (*Platalea leucorodia*)

Autor: Udruga BIOM

lisasta guska (*Anser albifrons*) s 7786 jedinki. Ova lokacija je također i značajno zimovalište i za malog vranca (*Microcarbo pygmaeus*).

Na ribnjacima Našička Brežnica zabilježeno je zimovanje 116 jedinki žličarke (*Platalea leucorodia*), vrste koja inače u jesen napušta Hrvatsku pa se tijekom ovog prebrojavanja najčešće bilježe samo pojedinačni zaostali primjerci.

Na ušću Mirne zabilježeno je 1 456 jedinki, ukupno 27 različitih vrsta. Najbrojnije vrste u 2022. godini bile su divlja patka (*Anas platyrhynchos*), zviždara (*Mareca penelope*) i riječni galeb (*Chroicocephalus ridibundus*). Zanimljivo je opažanje patke kulašice (*Melanitta fusca*) kod nas redovitog, no malobrojnog posjetitelja s dalekog sjevera.

Tijekom 2022 izrađen je izvještaj u kojem su obrađeni svi prikupljeni podaci tijekom 2021. i 2022. godine, a za neke analize uzeti su podaci i ranijih godina.

Program *Safe Flyways*

S vjetrom u leđa iz 2021. godine i novoosnovanim programom koji nosi naziv “Safe Flyways”, i 2022. godine smo nastavili naš uspješan rad na suzbijanju prijetnji za ptice i općenito nezakonitih radnji protiv prirode.

Bavili smo se problematikom trovanja, krivolovom, slučajnim ulovom na ribolovnim alatima, elektrokcijom na dalekovodima i kolizijom s dalekovodima i vjetroelektranama.

Ove godine su nam brojni projekti došli svome kraju, pa tako i naš prvi LIFE projekt - LIFE Against Bird Crime. Ovo ne znači da se ne nastavljamo baviti ovim temama i dalje, već samo mijenjamo širinu i opseg bavljenja istim temama kroz nove projekte koje smo uspješno pokrenuli.

Udruga Biom nastavlja zagovarati prestanka korištenja olovnog

streljiva u lovstvu. U 2022. godini smo objavili rezultate istraživanja stavova lovaca o bezolovnoj sačmi i proveli smo analizu dostupnosti bezolovne sačme na hrvatskom tržištu. U Hrvatskoj gotovo nitko ne poštuje zabranu korištenja olovne sačme propisanu hrvatskim zakonodavstvom. Bezolovna sačma nije niti dostupna u trgovinama, jer kako kažu trgovci - nema potražnje od strane lovaca. Od 2023. situacija bi se trebala drastično popraviti. Naime, 15. veljače 2023. stupa na snagu zabrana korištenja i nošenja olovne sačme u močvarnim područjima propisana uredbom REACH. S ovom zabranom stupaju na snagu i ozbiljne kazne, koje će sigurno doprinijeti pozitivnim promjenama. U narednoj godini Udruga Biom će nastojati da se ta zabrana uspješno provodi, te raditi s lovcima na podizanju svijesti o trovanju olovom iz lovačke municije.

SOCIOEKONOMSKA ANALIZA PERCEPCIJA I UZROKA ILEGALNOG UBIJANJA PTICA NA DELTI NERETVE

BIOM
UDRUGA / ASSOCIATION

Početkom 2022. Udruga Biom je objavila socio-ekonomsku analizu percepcije i motivacije nezakonitog ubijanja ptica na delti Neretve. Analiza je pokazala da preko 50 % anketiranih konzumira lisku jednom ili više puta godišnje te da sama tradicija konzumacije mesa liske stvara lokalno veliku potražnju koja rezultira povećanim krivolovom. Prikupljene informacije iz socio-ekonomske analize će se koristiti za adresiranje izravnog izvora krivolova i to kroz zagovaranje odgovorne konzumacije mesa divljači na delti Neretve. Kako se rad Udruge Biom u znatnoj mjeri oslanja i na mrežu volontera koji su naše oči i uši u lokalnoj sredini, stalno nastojimo proširivati tu mrežu na raznim područjima diljem Hrvatske. Volontere educiramo o IKB-u (*illegal killing of birds* - ilegalno ubijanje ptica), kako ga prepoznati te kako isto prijaviti nadležnim tijelima. Samo ove godine su naši volonteri prijavili nekoliko slučajeva korištenja zabranjenih vabilica za prepelice. Volonteri, ali i osviještena javnost, može uvelike utjecati na donositelje odluka i kreirati političku volju da se suzbije određena prijetnja za ptice.

Aktivno se bavimo i zagovaranjem pri čemu se strateški i sustavno trudimo

utjecati na rješavanje problema trovanja, krivolova, slučajnog ulova na ribolovnim alatima te elektrokcije. Prikupljenim informacijama te s konkretnim argumentima pristupamo državnim institucijama i drugim relevantnim dionicima, koji su nadležni za suzbijanje navedenih prijetnji. Ove smo godine uspješno okupili brojne dionike iz svih relevantnih sektora - Ministarstvo gospodarstva i zaštite okoliša, Ministarstvo poljoprivrede, DORH, DIRH, MUP, Javne ustanove i čuvari prirode, ali i predstavnici veterinarske struke - te smo poslije brojnih bilateralnih i multilateralnih sastanaka iznjedrili "Jedinstveni protokol za postupanje u slučajevima trovanja". Ovaj Protokol je samo početak bavljenja temom trovanja, ali i svih zločina protiv prirode te ćemo u idućoj 2023. godini nastaviti naš rad s istim dionicima, a po potrebi i šire, kako bismo proizveli dokument (*Roadmap*) koji može poslužiti Ministarstvu u izradi Nacionalnog akcijskog plana za borbu protiv krivolova. S istom namjerom smo i angažirali CMS Tajništvo (globalna platforma za očuvanje migratornih vrsta i njihovih staništa) u svrhu podizanja kapaciteta nadležnih institucija o potrebi i načinima izrade spomenutog Nacionalnog akcijskog plana.

U 2022. godini smo imali prilike sudjelovati na Wildlife Crime Academy, prestižnoj edukaciji o suzbijanju trovanja prema najboljoj španjolskoj praksi. Naši predstavnici iz DORH-a, MUP-a i Javne ustanove Priroda uspješno su pohađali dva tečaja te će po završenoj trećoj edukaciji, u 2023. godini, na nacionalnoj razini prenositi znanje relevantnim dionicima.

U 2022. smo radili i na suzbijanju nezakonitog trovanja otrovnim mamcima, čija su kolateralna žrtva često i ptice, a među njima i one karizmatične i svima poznate - bjeloglavi supovi. Za praćenje njihova

kretanja supovima smo, u suradnji s JU Priroda, postavili pet GPS odašiljača. Ova aktivnost se provodi u više zemalja s područja Balkana u svrhu prevencije trovanja i brze reakcije spašavanja.

Nastavili smo se aktivno baviti suzbijanjem slučajnog ulova morskih ptica, kao i edukacijama ribara o važnosti prijave slučajnog ulova. Nastojali smo potaknuti poboljšanje i redovito prikupljanje podataka o ovoj prijetnji, putem ribarskih očevidnika te ovlaštenih znanstvenih promatrača. Kroz dva okrugla stola te kroz suradnju s relevantnim dionicima iz nadležnih ministarstava, ali

i znanstvene zajednice te ribarskog miljea, izradili smo Smjernice za rješavanje slučajnog ulova ugroženih morskih vrsta.

Uspostavili smo mrežu volontera za monitoring elektrokcije ptica, i uz njihovu pomoć obavili preliminarno kartiranje rizičnih dalekovoda na Učki. Time smo uspješno finalizirali naš projekt za zakladu EuroNatur u sklopu kojeg smo se bavili ovom tematikom posljednjih nekoliko godina, ali smo i nastavak aktivnosti praćenja elektrokcije ptica na Kvarneru osigurali kroz novi projekt LIFE SUPport. Time ćemo zajedno s HEP-ODS-om nastaviti smanji-

vati utjecaj elektrokcije na ptice Kvarnera i okolice kroz monitoring, ali i primjenom direktnih mjera ublažavanja.

Godinama zagovaramo da se poboljša sustav procjene utjecaja na okoliš i prirodu, ali ove smo godine nažalost morali početi aktivno zagovarati i da ga se ne pogorša - jer je Europska komisija u svibnju objavila plan REPowerEU koji ima za cilj povećati udio električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora (što je pozitivno), ali to postiže dijelom tako što slabi sustav procjene utjecaja na okoliš i prirodu (što je izrazito negativno).

Program za očuvanje sisavaca i borbu s invazivnim stranim sisavcima

Tijekom 2022. godine Program za očuvanje sisavaca i kontrolu invazivnih stranih vrsta sisavaca fokusirao se na nastavak provedbe dva tekuća projekta: LIFE Lynx - Spašavanje dinarske i jugoistočno alpske populacije risa od izumiranja i Projekt Sredozemna medvjedica u Istočnom Jadranu. U sklopu aktivnosti projekta LIFE Lynx nastavili smo raditi na praćenju učinka repopulacije risa tako da se nastavio rad na terenu gdje se prikupljaju informacije o prisutnosti risa i genetski uzorci kako bi se utvrdilo da li su ispušteni risovi bili uspješni u disperziji svog genetskog materijala na području Dinarida. Našem timu u fokusu je ris Alojzije ispušten 2020. godine na području NP Paklenica. Veseli nas činjenica da su na njego-

vom terenu zabilježeni mladunci s majkom što ukazuje na potencijalno razmnožavanje Alojzija, što je ovom projektu i cilj. Osim toga, u sklopu projekta je na područje Velebita ispušten ris Lubomir podrijetlom iz Slovačke, 5. po redu ispušten ris u Hrvatskoj. Osim toga, kolege u Sloveniji ispustili su risa Bliska na područje Snežnika. Osim ispuštanja i praćenja risa, nastavili smo raditi sa suradnicima na terenu i prikupljati informacije o viđenju risova s područja cijele Hrvatske. Podaci se redovito unose u bazu a javnosti su dostupni putem vef.lynx baze. Radili smo i na promociji očuvanja risa tako da vijesti i novosti na hrvatskom jeziku možete pratiti na webu i Facebook terenskom blogu projekta.

Projekt Sredozemna medvjedica u Istočnom Jadranu nastavila je sa svojim redovnim aktivnostima analize staništa prikladnih za odmor i koćenje mladih sredozemne medvjedice na području Jadrana. Terenski obilazak smo proveli na području Šibensko-kninske i Zadarske županije. Osim toga, tijekom 2022. godine projektni tim je intenzivno radio na Analizi utjecaja ribarstva na sredozemnu medvjedicu i Smjernicama za očuvanje

sredozemne medvjedice u Jadranu čije se finalne verzije očekuju u nadolazećem periodu. Veseli nas činjenica da su potvrđena dva opažanja sredozemne medvjedice tijekom 2022. godine na području Dubrovnika i Mljeta te se nadamo da je to pozitivan znak za oporavak njene populacije u Hrvatskoj. Kroz 2023. nastavljamo istim intenzitetom raditi na oba projekta te se veselimo novim temama.

Program za staništa i botaniku

Protekla 2022. godina bila je vrlo intenzivna i obilovala je brojnim aktivnostima i izazovima uglavnom u sklopu projekta Dinara back to LIFE ali i ostalih projekata, usluga i vanprojektnih aktivnosti kojima se u Biomu bavimo. Godinu smo otvorili potpisivanjem prvih šest ugovora sa stočarima na području Dinare čime je započelo formiranje projektnih stada koja će ispašom održavati travnjake koji su u procesu zarastanja. Cilj nam je potaknuti kod stočara interes za držanje miješanih stada kako bi na taj način povećali učinkovitost ispaše i održavanje travnjaka u povoljnom stanju. Do kraja godine potpisali smo ukupno 16 ugovora sa stočarima te su kroz njih projektna stada obogaćena za dodatnih više od 30 grla magaraca, konja i buša (autohtonih pasmina goveda).

Nastavili smo i aktivnosti ručnog uklanjanja drvenaste vegetacije sa zaraslih travnjaka na području Ježevičkog suhopolja koje smo započeli još u kasno ljeto 2021. s volontersko-edukativnim kampom te nakon toga i s restauracijskim radnicima. Restauracija je privremeno obustavljena od travnja do kraja kolovoza kako svojim aktivnostima ne bismo smetali divljim životinjama za vrijeme njihova razmnožavanja. Aktivnosti su nastavljene početkom rujna te je do kraja godine broj restauriranih hektara travnjaka narastao do gotovo 80 a u 2023. godini cilj nam je doći do minimalno 100 ha. Veliki izazov predstavljala nam je provedba kontroliranog paljenja kao još jedne restauracijske metode za travnjake koju provodimo kroz projekt Dinara back to LIFE. Iako smo u početkom 2021. uspjeli provesti testno kontrolirano paljenje travnjaka na površini 6,7

ha te za to dobiti potrebne dozvole, nastavak provedbe ove aktivnosti bio je nakon toga blokiran gotovo 2 godine. Mnogo toga doprinjelo je neizvjesnosti. Najprije nemogućnost dobivanja dozvola jer je u tijeku bila izrada Šumsko gospodarskih osnova s planovima gospodarenja za gospodarsku jedinicu u sklopu koje se nalaze naše plohe predviđene za kontrolirano paljenje, a nakon toga i cijela saga oko tumačenja Zakona o šumama i uopće mogućnosti da se ova aktivnost provodi na šumskom zemljištu iako ju Zakon o zaštiti prirode odnosno Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta koji kontrolirano paljenje navodi kao jednu od metoda održavanja travnjaka, koji se između ostalog nalaze i na šumskom zemljištu. No, bilo kako bilo, nakon brojnih sastanaka, dopisa i pregovora predstavnici Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Državnog inspektorata i Hrvatskih šuma usuglasili su se kako je ipak moguće provesti kontrolirano paljenje na dodatnih 50 ha za koje smo uspjeli ranije ispregovarati da se u plan gospodarenja upiše kao jedna od metoda održavanja travnjaka. Time je za zaštitu prirode

ostvarena jedna velika pobjeda ali pred nama je i dalje zagovaranje da se uskladi regulativa o provedbi kontroliranog paljenja u Zakonu o šumama s onom u Zakonu o zaštiti prirode odnosno već spomenutim Pravilnikom o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta, no to je nešto čime ćemo se baviti u 2023.

Bilo je tu još brojnih aktivnosti; od obnove lokvi i bunara, čišćenja zaraslih staza kako bi se olakšalo da stočari sa svojim stadima mogu doći do udaljenijih pašnjaka na Dinari, brojnih edukativnih i promotivnih aktivnosti, a u svibnju je u Sinju održana i Radionica za međunarodne stručnjake za izradu nacрта Smjernica za upravljanje suhim travnjacima.

S početkom travnja počela je provedba još jednog velikog projekta pod nazivom Still Water Revival. Projekt je vezan uz restauraciju lokvi i bunara kao oaza bioraznolikosti i očuvanje kulturne baštine koju predstavljaju u krškim predjelima. Dostupnost vode za napajanje životinja jedan je od preduvjeta za očuvanje suhim travnjaka u krškim područjima gdje dostupnost

Autor: Udruga BIOM

vode često čini razliku hoće li se negdje provoditi ispaša ili neće. Projekt je fokusiran na područje Dinare, Biokova, Sjevernog Velebita i Učke a partneri na projektu, osim javnih ustanova za upravljanje

ovim zaštićenim područjima, su i udruga Dragodid specijalizirana za obnovu suhozidne baštine te Hrvatske šume pod čijom je upravom veliki broj lokvi i bunara na krškom području. Kroz projekt smo izradili

protokole za procjenu stanja lokvi i bunara, a na području Dinare obišli smo i njih gotovo 200. Sada nam slijedi obrada rezultata te izrada prioritizacije za obnovu nakon čega ćemo početi s obnovom desetak

lokvi i bunara na području Dinare, a u narednim godinama će se aktivnosti obnove odvijati i u preostala tri zaštićena područja koja sudjeluju u projektu.

Od ostalih stvari na kojima smo radili valja istaknuti nastavak suradnje s Javnom ustanovom za zaštitu i očuvanje prirode Ličko-senjske županije gdje smo provodili istraživanja flore na području Ličke Plješevice i Une s ciljem prikupljanja osnovnih podataka o flori tog područja kao jednog od preduvjeta za njegovu adekvatniju zaštitu te Laudonovog gaja gdje smo davali preporuke za upravljanje staništima unutar ovog posebnog rezervata šumske vegetacije.

Sudjelovali smo i u prikupljanju podataka o nedovoljno poznatim biljnim vrstama i staništima na području Dinare, Svilaje i Učke te se nadamo da će i naši podaci doprinijeti boljem poznavanju i očuvanju bioraznolikosti u Hrvatskoj.

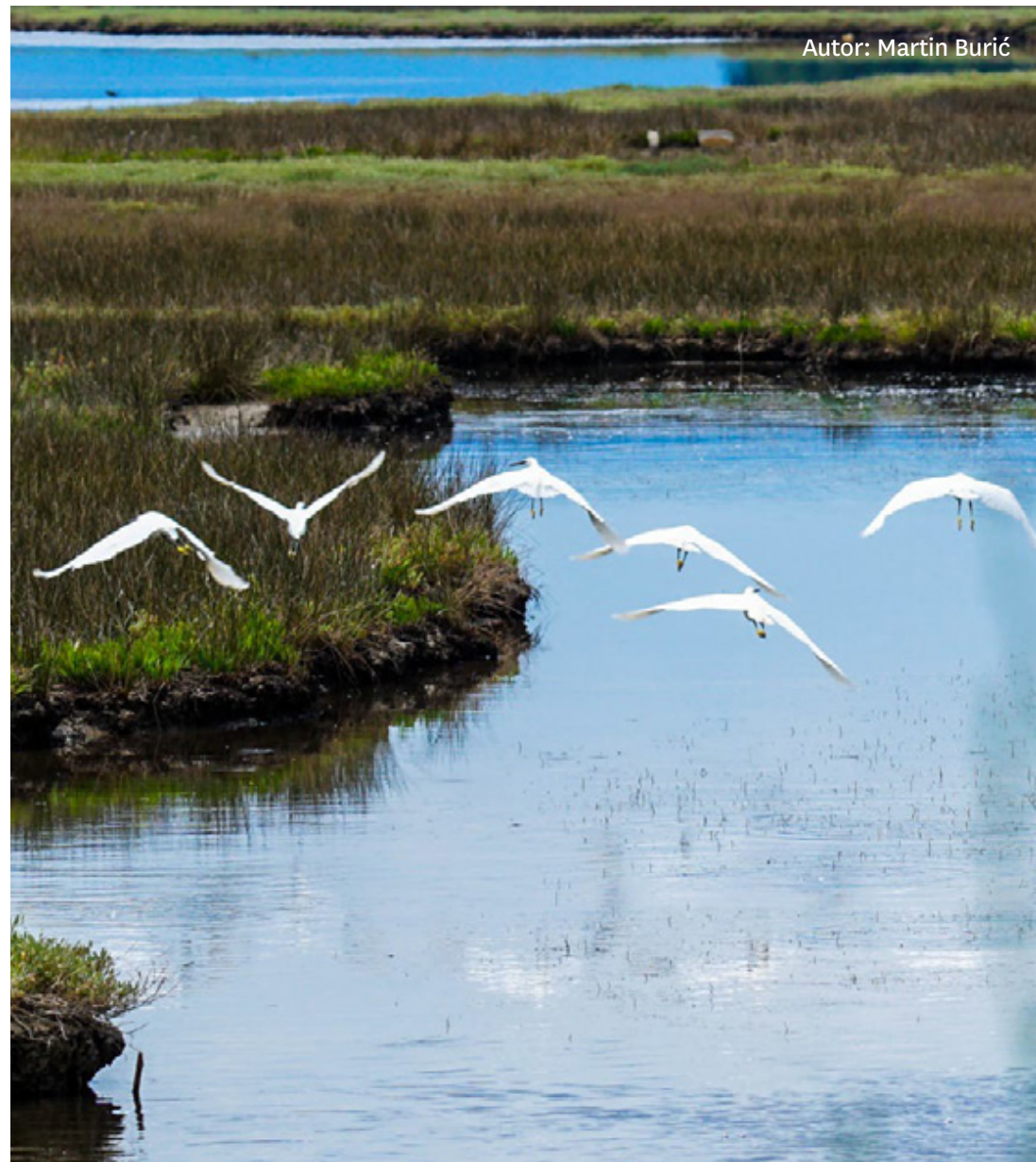
Bilo je tu još brojnih manjih i malo većih aktivnosti, planiranja i prijavljivanja novih projekata što će se nastaviti i u narednim godinama i o čemu možda više govora bude u nekim budućim izvještajima o radu.

Program za zaštićena područja

Kao udruga želimo doprinijeti povećanju kvalitete upravljanja zaštićenim područjima s obzirom da su zaštićena područja jedan od najučinkovitijih mehanizama za očuvanje vrsta i staništa.

U 2022. godini smo kroz projekt Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja “Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000” u partnerstvu s Udrugom Sunce i Safege d.o.o. i u suradnji s javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim područjima i Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja intenzivno radili na izradi desetogodišnjih planova upravljanja za područja ekološke mreže i zaštićena područja. S JU Nacionalni park Krka radimo na dva velika plana upravljanja – jedan za nacionalni park i njegovo šire područje a drugi, zajedno s JU Priroda Šibensko-kninske županije, za ptice na području Krke i okolnog platoa

te dva značajna krajobrazu. S JU More i krš radimo na planu upravljanja za kanjon rijeke Cetine, dok s JU Park prirode Biokovo radimo na planu upravljanja za ptice područja Biokova i Rilića, za Podbiokovlje te za Biokovski botanički vrt Kotišina. Pod vodstvom Udruge Sunce surađujemo i s JU za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije na izradi plana upravljanja za ptice na području Srednjedalmatinski otoci i Pelješac. U bliskoj suradnji s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja tijekom 2022. smo radili na izradi plana upravljanja za Park prirode Dinara i povezana područja ekološke mreže, koja uključuju i rijeku Cetinu. Održali smo čak 19 radionica. Zonirali smo područja značajnih krajobrazu Cetina, gornjeg toka Krke i Čikole, te spomenika parkovne arhitekture biokovski botanički vrt Kotišina. Planirali su

Autor: Udruga BIOM

potrebne kapacitete za provedbu planova upravljanja u svim javnim ustanovama. Za Park prirode Dinara i Nacionalni park Krka smo s dionicima planirali upravljačke aktivnosti.

U sklopu projekta LIFE Artina smo u suradnji s BirdLifeom proglasili čak četiri nova važna područja za ptice (IBA), a jedno područje smo revidirali. Iduće godine planiramo proglasiti još područja. Sva ta područja bi trebala postati i područja ekološke mreže Natura 2000. Također smo radili na reviziji pet postojećih IBA i to za Nacionalni park Plitvička jezera, Nacionalni park Kornati i Park prirode Telašćica, Vransko jezero i Jasen, Lastovsko otočje i Deltu Neretve. Na inicijativu MINGOR-a dostavili smo naše prijedloge za proglašavanje 30% mora zaštićenim i 10% stroge zaštite i na kopnu i na moru.

Program za zagovaranje

Cilj nam je i unaprijediti propise, postupke i prakse vezane za zaštitu prirode jer oni omogućavaju okvir za dobro upravljanje i transparentan rad javne uprave.

2022. godina je bila važna godina za programiranje idućeg financijskog razdoblja EU 2021.-2027. Sudjelovali smo u savjetovanjima za brojne programske dokumente - Integrirani teritorijalni program, Program Konkurentnost i kohezija, Program za ribarstvo RH, Nacionalni plan razvoja akvakulture, te Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike 2023.-2027. Više o iskustvu sudjelovanja u programiranju možete pročitati u našem časopisu Pogled u divljinu i na web stranici Bioma. Sudjelovali smo i u savjetovanjima za strateške dokumente iz sektora zaštite prirode - Plan upravljanja risom (*Lynx lynx*) s akcijskim planom, Plan upravljanja zaštićenim područjima

i područjima ekološke mreže Delta Neretve, Plan upravljanja Parkom prirode Vransko jezero te Plan upravljanja Parkom prirode Velebit. Bavili smo se podzakonskim aktima u području poljoprivrede, posebno Pravilnikom o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2022. godinu. Uz nacionalna, sudjelovali smo i u EU savjetovanjima i to uz podršku BirdLifea, a vezano za obnovljive izvore energije te socio-ekonomsku analizu vezano za trovanje olovom. Što se tiče promicanja transparentnosti rada javne uprave, komentirali smo Nacionalni plan razvoja javne uprave, davali smo povratne informacije vezano za Zakon o pravu na pristup informacijama, a nažalost MINGOR i Ministarstvo poljoprivrede nam nisu dostavili dokumentaciju koju smo tražili putem prava na pristup informacijama.

Autor: Udruga BIOM

**Mi smo mreža nevladinih okolišnih organizacija
Republike Hrvatske s ciljem utjecaja na kreiranje i
provedbu politika zaštite okoliša i očuvanja prirode.**

Kako se učlaniti?

Što se tiče sudjelovanja u zagovaračkim procesima na temu organizacija civilnog društva, naši podaci su uvršteni u Izvješće Pučke pravobraniteljice za 2021. Sudjelovali smo u radu Radne skupine za izradu Nacionalnog plana stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva te na okruglom stolu koji je problematizirao izradu tog plana. Također smo doprinijeli

dvama okruglim stolovima na temu financiranja bioraznolikosti u organizaciji Zelene akcije i EuroNatura. Na Skupštini 2022. Biom je izabran na još jedan trogodišnji mandat za vođenje Tajništva Zelenog foruma. U 2022. smo revidirali web stranicu Zelenog foruma te nastavili unaprjeđivati rad Koordinacije Zelenog foruma.

Screenshot www.zeleni-forum.org

Program za edukaciju, volontere i članove

Program za edukaciju, volontere i članove je i tijekom 2022. godine dosegnuo brojne ljubitelje prirode te ih uključio ili im približio njezinu zaštitu. S ovom smo našom ulogom na umu stoga krajem godine svoje englesko ime promijenili u „Public outreach program“, kako bismo sveobuhvatnije odrazili naš raznolik rad na uključivanju javnosti u zaštitu prirode.

Urbana bioraznolikost i problematika suživota građana s vranama bili su već od veljače vruća tema 2022. godine. Važnost strateškog pristupa urbanoj bioraznolikosti smo naglašavali na sastancima s predstavnicima gradskih odbora i vijeća gradskih četvrti, u razgovoru s građanima, kroz serijal edukativnih tekstova „Dnevnik sive vrane“ te organizacijom edukativnih šetnji

promatranja vrana. Nismo građanima pričali samo o vranama već i o brojnim drugim vrstama životinja i biljaka koje s nama dijele životni prostor, a koje su mogli pobliže upoznati kroz 25 tura promatranja ptica i noćnu wildlife turu u Zagrebu te dvije edukativne šetnje u Sinju. Djeci Opuzena, Ploča, Hrvaca, Sinja, Kijeva, Metkovića, Nijemaca i Drenovaca smo kroz igre i radionice predstavili bogatstvo dinarske flore, raznolikost ptica i oprašivača dinarskog područja i kompleksnost hranidbene mreže. Također smo izradili priručnik “Čudesni svijet dinarskih biljaka” – simpatičnu početnicu za buduće mlade botaničare i njihovo samostalno istraživanje flore Dinare. S djecom iz Dugopolja brinuli smo za lokalnu bioraznolikost izradom kućica i hranilica za ptice, a srednjoš-

kolci iz Biograda na Moru odigrali su s nama igru igranja uloga na temu problematike krivolova. Zaposlenike Javne ustanove Međimurska priroda smo pak osnažili za provođenje vlastitih istraživačkih i edukativnih ornitoloških aktivnost kroz sveobuhvatan trening prepoznavanja ptica. Edukacije i radionice smo organizirali i za čuvare prirode i turističke

vodiče na temu borbe protiv krivolova i zaštite prirode, a studentima Prirodoslovno-matematičkog fakulteta i Filozofskog fakulteta u Zagrebu te Veleučilišta u Kninu predstavili smo naš rad i izazove s kojima se susrećemo u području zaštite prirode. Iznimno nas veseli i ovogodišnja vrlo uspješna uspostavljena suradnja s Općom gimnazijom Sinj – učenici su

sudjelovali u brojnim aktivnostima i volonterskim akcijama te imamo još mnoge zajedničke planove za narednu godinu.

2022. godina također je bila još jedna u nizu uspješnih volonterskih godina, tijekom koje je 248 volontera s 11569,5 volonterskih sati doprinijelo očuvanju bioraznolikosti u Hrvatskoj. Na tome smo im svima vrlo zahvalni! Godinu smo već tradicionalno započeli zimskim prebrojavanjem ptica vodarica, najvećom akcijom građanske znanosti u svijetu. Ove smo godine osim volonterskog sastanka organizirali i terensku edukaciju za naše volontere, a u istom smo ritmu nastavili i s akcijom praćenja rasprostranjenosti sove ušare. Štoviše, monitoring ušare proširili smo s kontinentalnih predjela i Istre i na jug Hrvatske. Kraj zime obilježila je prva volonterska akcija čišćenja staze i obnove suhozida na Dinari. Proljeće je bilo u znaku prebrojavanja kolonija gačaca i po prvi put njihovih srodnika sivih vrana. Tijekom ljeta smo se posvetili organizaciji volonterskih kampova u Parku prirode Učka. Prvo smo obnavljali učkarske travnjake, da bismo se kasnije posvetili praćenju jesenske migracije ptica na

ornitološkom kampu pored lokve Rovoze. Oba kampa imala su izražen edukativni karakter pa smo tako učili o pticama, prstenovanju, upravljanju zaštićenim područjima, posjetili lokalne stočare i OPG-ove i družili se s različitim domaćim i inozemnim stručnjacima. Istovremeno, naši su hrabri volonteri pratili moguće znakove krivolova na različitim lokacijama u Hrvatskoj. Posljednje toplije dane iskoristili smo za čišćenje plaže na otoku Žutu, još jednu akciju obnove suhozida te na kraju suhozidni kamp na Dinari. Osim ovih jednokratnih akcija, naši su volonteri više puta prošle godine obilazili dalekovodne stupove i pratili stradavanje ptica od strujnog udara, pomagali nam s provođenjem edukativnih aktivnosti, asistirali u terenskim istraživanjima i pružali ruke u brojnim administrativnim zadacima. Osim domaćih volontera, moramo ponovno naglasiti velik doprinos i entuzijazam kojim nas već godinama podržavaju strani volonteri koji nam dolaze u sklopu programa Europskih snaga solidarnosti. S nama su od veljače do prosinca na projektu "Volunteer for nature 2022" bili volonteri iz Poljske, Gruzije, Rusije i Francuske. Neumorno su pomagali u očuvanju

ugroženih morskih ptica lastovskog otočja i zaštiti bjeloglavih supova na otoku Cresu te širili svijest o važnosti očuvanja prirode u Hrvatskoj izradom različitih edukativnih materijala. Kraj godine je obilježio važan trenutak u Biomovom radu s mladima – uključili smo se u inicijativu pokretanja BirdLifeova Vijeća mladih, prvog takvog vijeća u zaštiti prirode, te smo sa svojim mladim predstavnicima proveli tjedan dana na BirdLifeovom Svjetskom kongresu u Cambridgeu. Naši mladi vratili su se prepuni želje za akcijom pa se veselimo vidjeti u kakve će nas to nove zajedničke inicijative odvesti sljedeće godine.

Možemo reći da je 2022. godina bila posebno posvećena našem radu s članovima. Kako bismo ovom važnom području našeg rada pristupili što sveobuhvatnije, odvojili smo mnogo vremena za promišljanje o svim aspektima članstva te smo po prvi puta osmislili strateški pristup radu s članovima u Biomu. To će nam omogućiti da strateški pristupamo kreiranju novih i održavanju starih aktivnosti za članove, na zajedničko zadovoljstvo sviju nas. No, nismo 2022. proveli samo promišljajući i planirajući, već smo se i

družili uživo! Naši članovi su pokazali da strast i ljubav prema prirodi i pticama ne poznaje granice pa su tako promatrali ptice u Međimurju i za vrijeme pljuska i tuče. Spojili smo i ljubav prema pticama i prema poeziji na Biomovoj pjesničkoj večeri koju smo posvetili čitanju pjesama na temu ptica. Rođendan smo već tradicionalno proveli na pikniku, a naši članovi su imali priliku bolje se upoznati s florom zagrebačke Savice. Jesen smo obilježili na likovnoj radionici „Tetrijeb gluhan – zvijezda vodenih boja“ pod vodstvom talentirane volonterke Alicje. Krajem godine druženjem smo obilježili naše uspjehe na Božićnom tulumu Bioma, a važne promjene vezane uz članstvo za 2023. godinu donijeli smo zajedno tijekom godišnje Skupštine Bioma.

Osim članstvom, mnogi građani su nam svoju podršku pružili i donacijama te smo im vrlo zahvalni na tome! U 2022. godini učili smo kako prikupljati donacije što učinkovitije, ali i kako stvarati odnos s našim donatorima, važnim podržavateljima našeg rada, ali i očuvanja prirode općenito. Kako bismo pojednostavili doniranje građanima, izradili smo donacijsku stranicu Bioma. Naš

Autor: Udruga BIOM

Ptičja poezija
s članovima

rad prepoznala je i tvrtka Procter & Gamble koja nam je donirala 100.000 kuna te tako podržala naš rad na očuvanju bjeloglavih supova u Hrvatskoj. Ostvarili smo i prvi kontakt s Hrvatima koji žive u SAD-u pa smo za njih održali i dva predavanja o našim aktivnostima na očuvanju travnjaka na Dinari i upoznali ih s načinima podrške koju nam mogu pružiti. Kako bismo što bolje mogli prezentirati naš rad javnosti, izradili smo svoj prvi promotivni video koji u

nekoliko minuta gledatelje upoznaje s najvažnijim aspektima našeg rada. Krajem same godine dobili smo mogućnost uključiti se u program „Ostavi dobar trag“ u organizaciji Act Grupe i Erste banke kroz koji smo promislili našu sljedeću donacijsku kampanju, čijoj se realizaciji veselimo u 2023. godini.

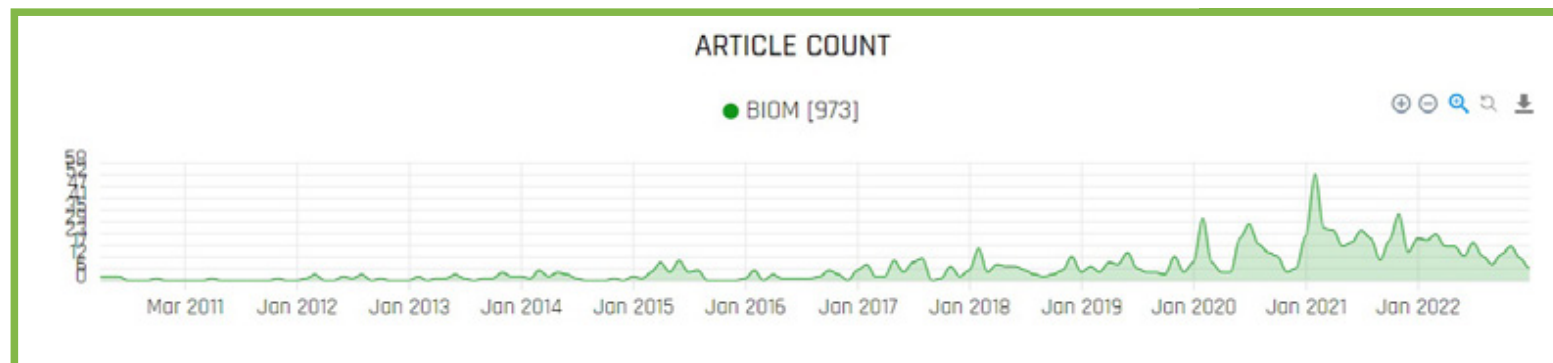
U 2023. nas čeka mnogo zanimljivih događanja te se nadamo da ćemo zajedno djelovati još jače i glasnije za očuvanje prirode!

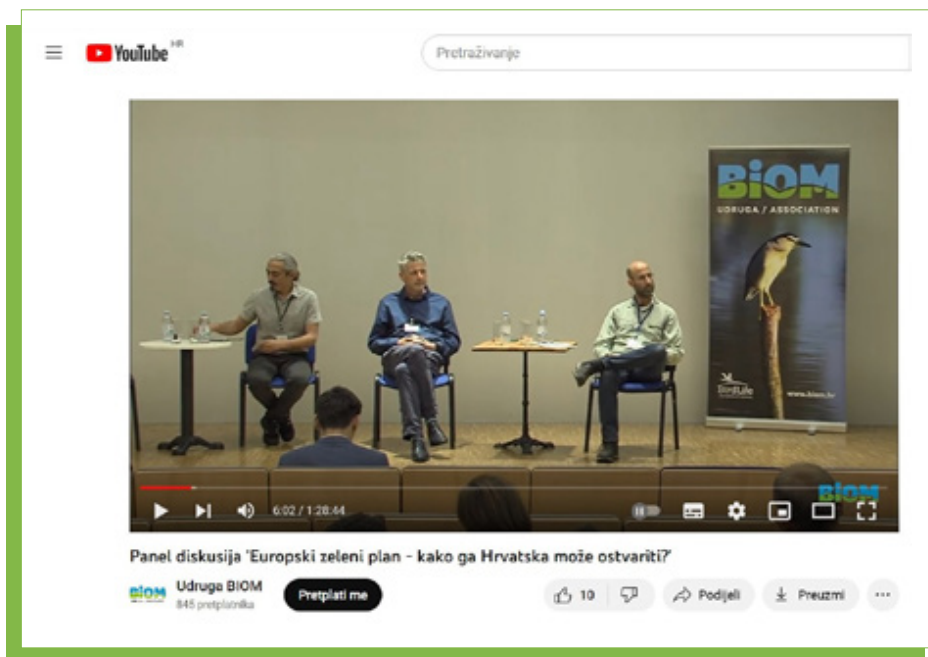
Program komunikacija

Tetrijeb gluhan je odabran za Pticu godine 2023. godine u želji da se ukaže na važnost očuvanja i zaštite šumskih staništa kako bi se održala njegova populacija. Ta tema bila je i jedna od prvih komunikacijskih zadaća u godini, s ciljem da se popularizacijom izbora ptice godine što širi krug ljudi educira o problemu nestajanja staništa. Program komunikacija je konti-

nuirano pratio aktivnosti udruge diljem zemlje – od treninga prepoznavanja ptica na Neretvi i Zadarske deklaracije, usvojene na međunarodnoj konferenciji Adriatic Flyway, do obilježavanja 30 godina EU programa LIFE zahvaljujući kojem udruga provodi mnoge aktivnosti u zaštiti prirode. Među izazovima je bilo komuniciranje panel diskusije sa stranim

Spominjanje Bioma na hrvatskim portalima

stručnjacima, održane u svibnju u Sinju na temu Europskog zelenog plana. Diskusija je vođena na engleskom jeziku i lokalni mediji u Sinju nisu prepoznali relevantnost i aktualnost teme, ali je panel putem prijenosa na YouTubeu pratilo uživo gotovo šest stotina ljudi, te su gosti panela bili zastupljeni u medijima s nacionalnim dosegom. Putem priopćenja za ciljane medije i objava putem Biomovih komu-

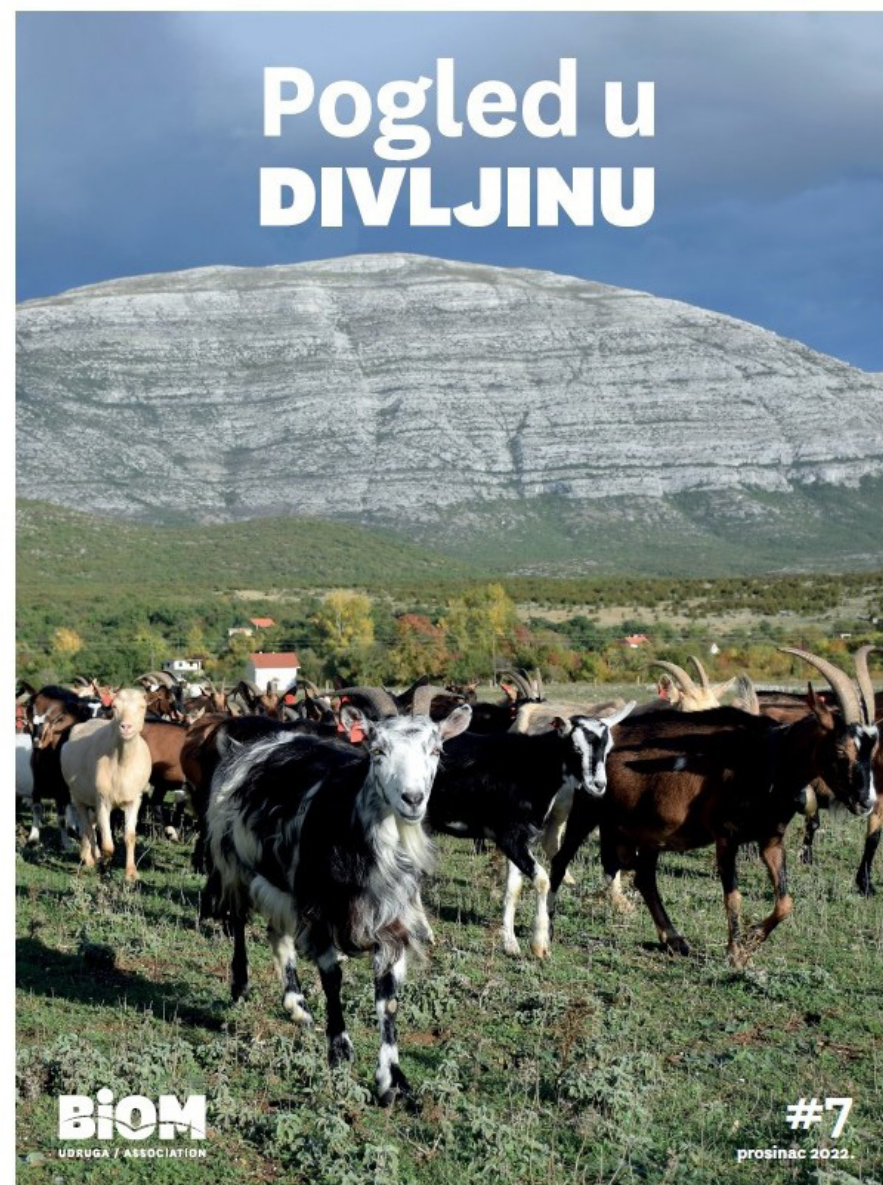
nikacijskih kanala, pozivali smo volontere koji su se priključivali aktivnostima kao što je bio kamp Let's Connect na Učki, trening prepoznavanja ptica na Neretvi ili pak edukativno-volonterski suhozidni kamp Ježević na Dinari. Svjetski dan ptica selica u listopadu obilježili smo promatranjem ptica sa školskom djecom u Nijemcima uz podršku lokalnih medija, kao i Europske dane promatranja ptica

u sklopu kojih smo komunicirali promatranja ptica na tri lokacije. Od tema koje smo komunicirali putem medija, najviše su pozornosti privukle tema sredozemne medvjedice (42 medijske objave) i izbor sove ušare za pticu godine (28 medijskih objava).

Redovito smo priopćavali o važnim temama – ilegalnom trovanju životinja, novom propisu EU-a o obnovi prirode, izvještaju Stanje ptica u svijetu, slučajnom ulovu te Globalnom okviru za bioraznolikost koji je u prosincu usvojen na UN-ovom summitu u Montrealu.

Najavili smo projekt za očuvanje bjeloglavog supa te predstavili projekt obnove lokvi i bunara na krškim planinama Hrvatske. Konac godine obilježio je rad na izradi komunikacijske strategije uz angažman vanjske konzultantice prof. dr.sc. Marijane Grbeše s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, pri čemu su u fokus grupama sudjelovali članovi, volonteri i zaposlenici udruge.

an rast na
m planeta
guŝ., osim
definierte
o umjesto -
nizmacije
i zadržanja.

ruševnih
ni možda
i zaustav
područje
filozofije

Nachdem wir
mitte, das ist ein-
mal postales signal
in profitoria od

C.

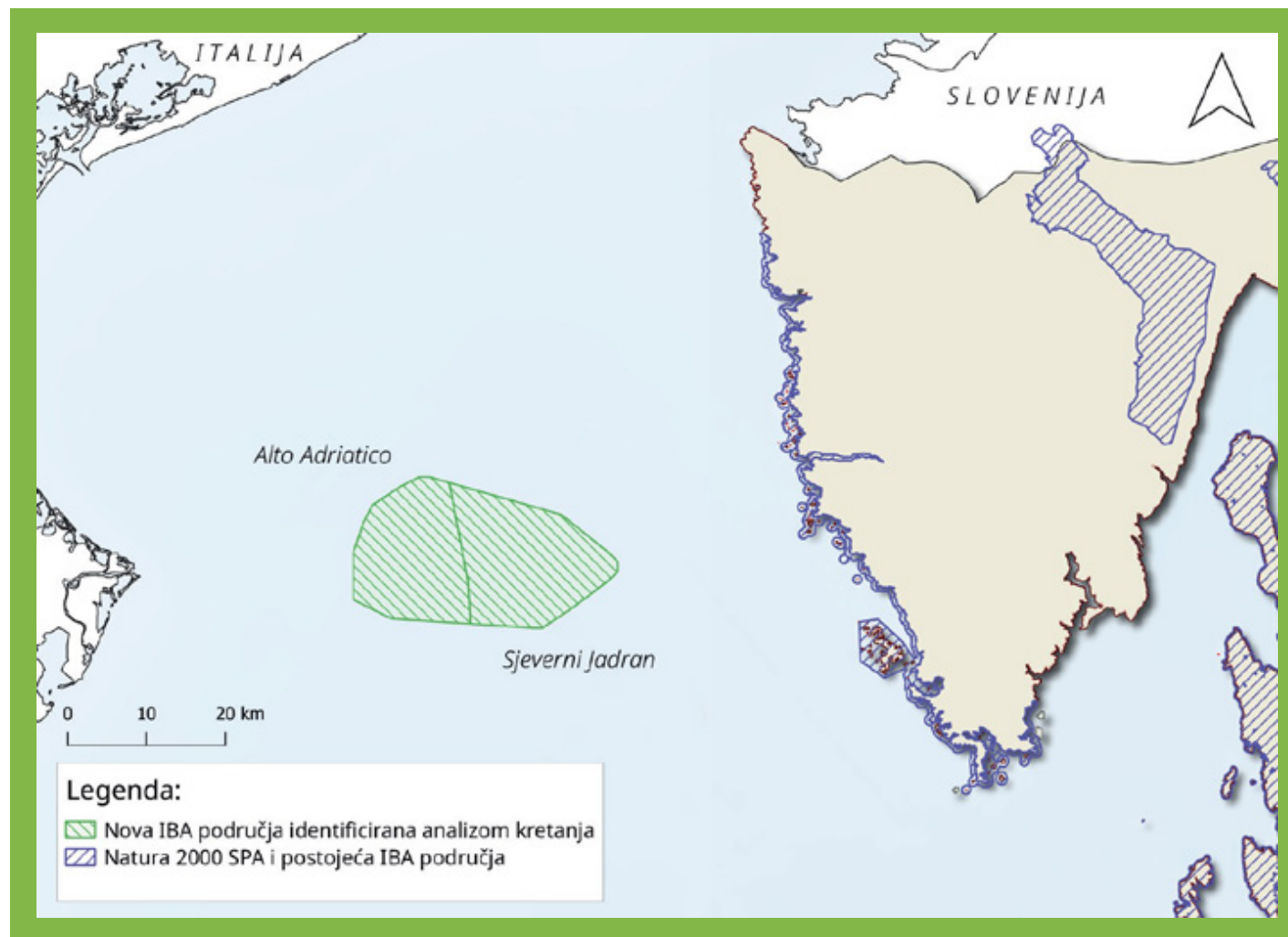
...da se, ako
...preko ideolo-
...kome su opasni
...u podrobnosti. U
...trog potonjih
...razgovora po-
...stali su: jedna
...prilika.

[illegible][illegible]

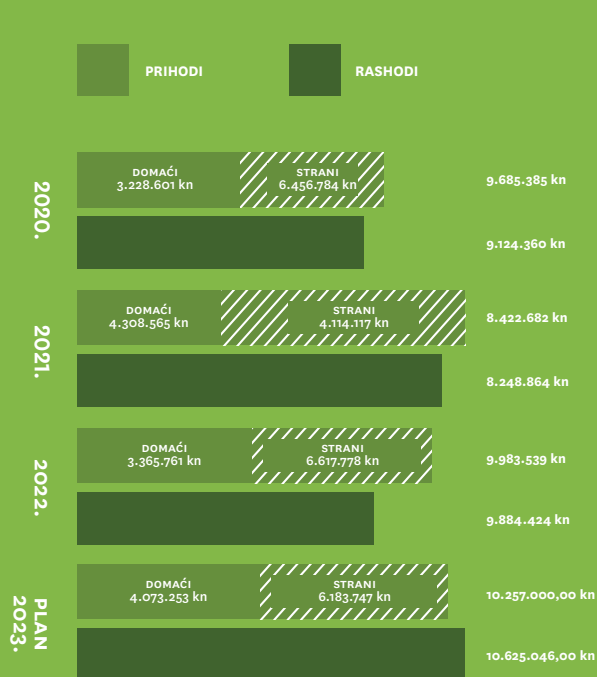
IT, analiza podataka

2022. godina je bila zadnja godina samostalnog Programa za IT i analizu podataka. Pred kraj godine se program rasporedio u Program za očuvanje ptica i Program za botaniku i staništa.

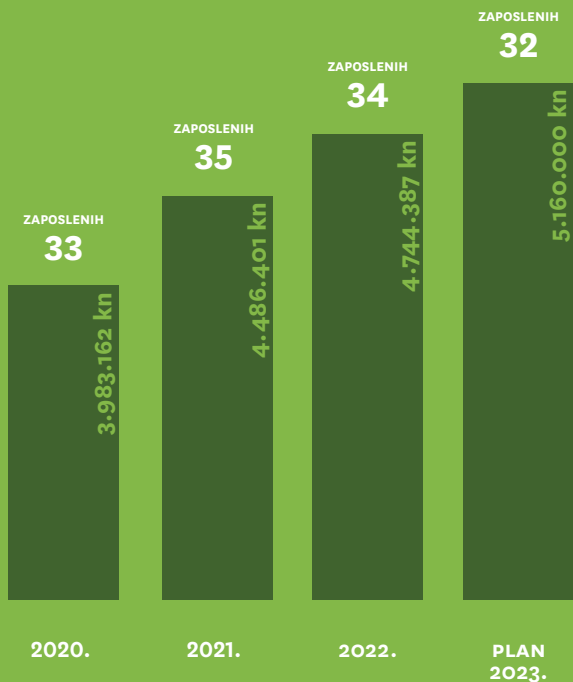
Glavne teme na kojima smo radili su analiza kretanja morskih ptica za potrebe proglašenja važnih područja za ptice (IBA), analize potrebne za monitoring čestih vrsta ptica i izračun indeksa ptica poljoprivrednih staništa (FBI).

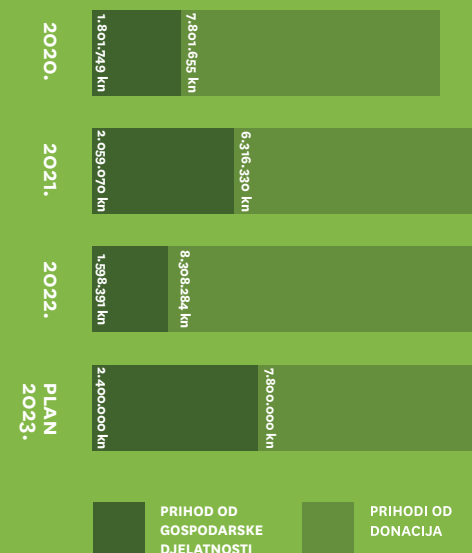
UKUPNI PRIHODI I RASHODI

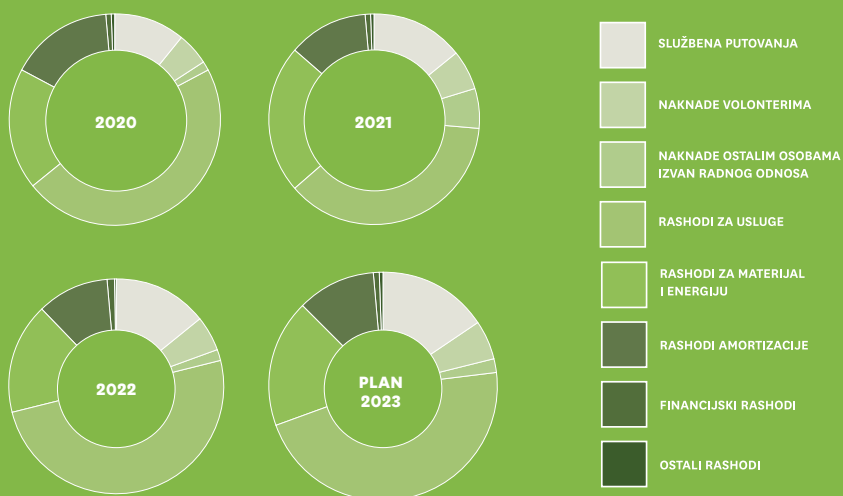
RASHODI ZA ZAPOSLENE

GOSPODARSKA DJELATNOST I DONACIJE

STRUKTURA RASHODA

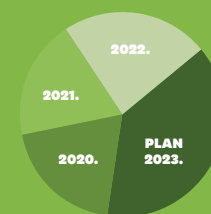
ČLANSTVO I ČLANARINE

2020.
10 303 KN
PRIKUPLJENO ČLANARINA
148
PLAĆENIH ČLANARINA
309
UKUPAN BROJ ČLANOVA

2021.
9 843 KN
PRIKUPLJENO ČLANARINA
164
PLAĆENIH ČLANARINA
220
UKUPAN BROJ ČLANOVA

2022.
12 200 KN
PRIKUPLJENO ČLANARINA
165
PLAĆENIH ČLANARINA
229
UKUPAN BROJ ČLANOVA

PLAN 2023.
20 000 KN
PRIKUPLJENO ČLANARINA
182
PLAĆENIH ČLANARINA
252
UKUPAN BROJ ČLANOVA

euRONATUR

UDRUGA / ASSOCIATION

SIGRID RAUSING TRUST

HEIDELBERGCEMENT

MONACHUS

SJEDIŠTE UDRUGE

Čazmanska 2, 10 000 Zagreb

01/5515324

info@biom.hr

PODRUČNI URED SINJ

Matića ulica 12, 21 230 Sinj

021/274946

info@biom.hr

IBAN HR4724020061101060150 (ERSTE)

IBAN: HR912340009110249630 (PBZ)

OIB: 02969783432

www.biom.hr

facebook.com/biom.hr

instagram.com/udruga_biom

twitter.com/biomHr